

ATV Friderikusz most 2008.02.13. Egy pedofil-csetelés különös lebuk(tat)ása

A bejátszás valószínűleg az NBC-tévé Dateline c. műsorfolyamából való. A képek egy jogász számára három szempontból különlegeseek. Egyrészt, mert az ún. pedofil-bűnözésről szólt, ám ilyen néven nevezett bűncselekmény nincs a magyar Btk-ban. Van e tartalmat lefedő, több más büntető tényállás, és van ezekkel kapcsolatban magyarázkodás-mosakodás is. Pl. elhangzott tárgyalóteremben ez a fajta vádlotti védekezés: én, kérem nem bűnöző vagyok, hanem csak egy kicsit türelmetlen. Másodsorban, s ez még érdekesebb: a látott történet módot ad egybevetni a tengerentúli és az itthoni bűnüldözés filozófiáját, munkamódszerét és hatékonyságát. Erről szívesen szólnék. Harmadsorban, a filmbeli eset emberi jogi, alkotmányossági szempontból is tüéles, problematikus és kritikus. A honi alkotmányossági normák szerint ugyanez itthon ugyanígy meg nem történhetett volna. Ha mégis: a csőbehúzás-törbeccsalás, mint metodika kisebb súlyú vétkeinek esetében nem volna törvényes vád, mert hiányoznék a törvényes bizonyítás korrekt módja, eszköze.

Világszerte van ilyenre példa a maffia-jellegű bűncselekmények felderítésekor, avagy a terrorista-jellegű bűnök megfogása, bizonyítása kapcsán: ez sem vitán felül álló megoldás. Lásd: USA-példa mostanában a 2001. 09/11-es bűnök vallatási gyakorlatával kapcsolatban: pro és kontra. Megkínózható-e valaki azért, mert így talán meglesz 3000 ártatlan ember halálának felelőse, illetve, ha így pl. megelőzhető 60 áldozattal járó londoni robbantás?! Nincs egységes, általános, örökérvényű válaszuk rá, és nem is minden egyes ország ugyanígy felel erre a kérdésre. Más a felelet egy Közel-keleti állam esetében, és más a válasz Európában a Római Egyezmény talaján. Mind az Európai Emberi Jogi Egyezménynek, mind a honi Alkotmánynak kulcs-tétele ui. az emberi méltóság védelme, s a kegyetlen, embertelen, megalázó elbánás jogellenessé nyilvánítása. Hozzájön a büntetőeljárás törvénynek számos további alapelvi normája (ártatlanság védelme, önvádra kötelezés tilalma, a bizonyítás törvényességének elve, stb.).

A pedofília és annak bűnös előszobája és üzleti háterszága, (pl. a gyermek-pornó kínálata) korunk egyik legérzékenyebb, s talán az internet révén a leginkább divatos gáztette. Ez nem egy bűncselekmény, hanem Btk-beli tényállások halmaza. Itt az életkor is számít: más az, ha az áldozat 12 éven aluli, más, ha 12-14 év közötti, és így tovább. Nem mindegy, hogy erőszaknak, pénznek, gyermekkereskedésnek, hozzátartozói kapcsolatnak van-e jele egy-egy ügyben. Az EU Tanácsának e téren alapvető kerethatározata van, mely már a honi Btk-ba is beépült. Oda igen, de talán a hétköznapok gyermekvédelmébe, társadalmi-családi normarendszerébe még nem igazán. Kevesen tudják pl., hogy egyetlen kiskorúról készült pornográf felvétel pusztán birtoklása (tárolása) a személyi számítógépből már bűncselekmény, és érte maximum 3 évet lehet kapni. És itt kiskorú a 17,5 éves fiú vagy lány is. Egyszóval: ez nem szimpla internetes kíváncsiság: mókás letöltés és továbbküldés, hanem büntett. Hangsúlyozom: ez nem valamiféle üres és hatástalan magyaros keménykedés, hanem EU-jogi vállalás, kötelezettség.

Ami fejbe-kölintott és elgondolkodtatott a film kapcsán, az a két jogi attitűd különbsége: az amerikai és az európai joggyakorlat vízvázalója itt, mely élesen látható. Ne gondoljuk, hogy a jó és a rossz áll egymással szemben, és a miénk az eleve jó. Előnyök-hátrányok mindkettőnél vannak.

Az amerikai jogfilozófia és -gyakorlat kulcsa az, hogy bűn észrevétlenül és megtorlatlanul nem maradhat. Abban viszont szerepe nem csak a többévszázados Alkotmányuknak, s így pl. a jogállami felfogásuknak van, hanem a gyakorlatias, mmondhatni hatékonyság-központú, piaci felfogásnak és mérlegelésnek is. Alkudni lehet /lásd: kiterjedt vádalku/ a jogi minősítésről, a beismerés fokáról, a bizonyítás egyes elemeiről, és magáról a „felvállalható” büntetés mértékéről, módjáról is. A szó szoros értelmében a (zömmel a nép által X időtartamra választott) bűnüldözők elébe és utána is mennek a bűnnek, tehát mindent bevetnek: a csapda-állítástól a zéró toleranciáig bármit. Ott a zéró tolerancia nem azt jelenti, mint mostanában itthon: hogy abszurd fokig megkeményítik a törvényeket. Hanem azt, hogy a rendőrségnek még a legpitibb bűnre is reagálnia, ugrania kell, pláne választás előtti időszakban. Az amerikai filozófiába nemcsak a lebuktatás fér bele, hanem a bűn előidézése, kiprovokálása is, hogy aztán arra látványosan le lehessen csapni. Ebbe belefér az előre beavatott, kéznél lévő riporter is, aki tálcán kínálja fel a vacsorázó nézőnek a rossz fiúk elcsípését, a példamesét, az erkölcsi tanulságot, a köznapi igazságszolgáltatást.

Ezzel szemben itthon? Sok bűncselekmény-fajtánál nagy a látencia, gyakran senki nem megy a bűnelkövetésnek elébe vagy utána. Victimológia, azaz hatékony áldozat-védelem alig van, és a bűnmegelőzésről is ködös fogalmak, megoldások élnek a gyakorlatban. Lásd: focihuliganizmus fékentartása. A rendőrség erről az 1994. évi törvényében mindent tokkal-vonóval kért és meg is kapott, de ezek: a bűnmegelőző eszközök zömét az AB indokoltan kigyomlált. Más ui. a bűnmegelőzés és a bűnüldözés: e kettő nem csúszhat egybe! De jó is volna tudni, előre, kiből lesz bűnelkövető, és őt így még a tett előtt kiiktatni lehetne: csak hogy ez fizikailag és jogilag egyaránt képtelenség. Lsd: Tom Cruise: Különvélemény-film, begyűjthető, közömbösíthető, akiről tudvalévő, hogy bünt fog elkövetni? Sajnos, nem így van. Megálljt! kell mondani a politika egyszerű és gyors megoldást követelő próbálkozásaira. Tehát: az USA szisztémája hatékony, eredmény-elvű és ehhez mérten kíméletlen, míg a miénk slamposabb, bizonytalanabb, elméletibb, ugyanakkor gyengébb hatásfokú is. Meg nem tudnám mondani, melyikben lehet és kell jobban (f)élni – és kinek is!?

A riportter szerepét érdemes még vizsgálni, kritizálni. Ugyanis, nem úgy van, hogy mindent felülír a sajtószabadság. Ő ui. nem saját magát, nem is a hozzátartozóit vette filmre bűn közben, hanem másokat. Hol ebben a határ? Egzakt határ nincs, úszó határ van, amibe a legtöbbször nem fér bele beleegyezés-nélküli, avagy a rejtett kamarás felvétel-készítés, mert az visszaélés a személy autonómiájával, önrendelkezésével, képmáshoz való joggal. Kivétesen azonban, súlyos bűncselekmény ez úton is leleplezhető, ha más mód nemigen akad, és a társadalomra veszélyesség kisebb a bűn bizonyító erejű rögzítésekor, mint az éppen bűncselekményt elkövető személyi joga lenne. De vigyázzunk: még ilyenkor sem ab ovo kap jogot a stáb a felvételre, hanem utóbb nem kap büntetést, hanem közdícséretet az önkéntes és kockázatos felderítésért. Watergate! Előre látni és megmondani a végeredményt nem lehet, és nem azonos X,Y aktivitása a rendőrség jogi garanciákkal övezett fotózásával. Lásd: közterületi kamara-használat sem ki-ki szabad joga, és egy rögzítés jogi hibája (pl. egy kétirányú telefon-lehallgatásé) a bizonyítékok köréből való kizárást eredményez. Nonszensz volna, hogy a rendőrség legkisebb hibája ejteti a nem franko bizonyítékot, de a tévéstáb azt csinál, amit akar, úgy is jó. A megalázó bánásmód tilalma, az ártatlanság védelme, és még a rendőrség esetén is legalább a megalapozott gyanú előfeltétele kizárja, hogy itthon is ilyen mozizás élesben megtörténhessék.

Két latin mondás ad fékező erőt, s útbaigazítást: Fiat Justitia, pereat mundus: tétessék igazság, mégha összedől is a világ?! Ennyire és ezen az áron: nem!

Non omne licitum est honestum: nem minden dolog tisztességes, dicsértes, amit megtenni szabad. A jogállam nem machiavellista: bármi áron és bármilyen módon üldözni még a bűnt sem szabad.